

СКЛАД ПОДАТКОВОЇ ЗВІТНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Зважаючи на потужний розвиток України як промислово-аграрної країни, в Україні успішно функціонує велика кількість фермерських господарств. Ефективне управління такими господарствами, регулювання податкових зобов'язань, збір статистичної інформації вимагають ведення на фермерських господарствах фінансового обліку, що передбачає складання та подання регулярної звітності. Важливе місце серед такої звітності посідає саме податкова звітність, адже дозволяє державі забезпечувати фіскальну політику щодо суб'єктів господарювання фермерського напрямку діяльності та поповнювати держбюджет за рахунок податкових надходжень від таких підприємств. Особливості обліку, а отже й подання податкової звітності у фермерських господарствах викликані специфікою діяльності таких підприємств.

Відповідно до Закону України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 р. № 973 «фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства...» [1]. Фермерські господарства можуть існувати як у статусі юридичної особи (обов'язкові елементи – статут, статутний (складений) капітал), так і без відповідного статусу (реєстрація фізичної особи-підприємця (ФОП)).

Податкова звітність фермерського господарства залежить від форми такого підприємства, від системи оподаткування та від деяких інших аспектів (наприклад, підприємства, що мають статус сімейного фермерського господарства мають подавати окрему від кожного члена господарства Декларацію про майновий стан і доходи). Загальна схема подання податкової звітності фермерським господарством залежно від системи оподаткування (СО) наступна [2, 3]:

Спрощена СО, 4 група єдиного податку. Найчастіша СО серед фермерських господарств (ФГ). Подається звітність у такому складі: податкова декларація з податку на прибуток підприємства (тільки для ФГ – юридичних осіб, які сплачують податок на репатріацію нерезиденту), податкова декларація з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (тільки для ФГ- юридичних осіб, які мають відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація з податку на додану вартість (тільки якщо є відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація платника єдиного податку четвертої групи, податкова декларація про майновий стан і доходи з заповненим Додатком ЄСВ 1 (тільки для ФГ-ФОП, якщо є відповідний об'єкт оподаткування), податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб (якщо є відповідний об'єкт оподаткування).

Спрощена СО, 3 група єдиного податку, податок – 5 % від доходу, неплатник ПДВ. Подається наступна звітність: податкова декларація з податку на прибуток підприємства (тільки для ФГ- юридичних осіб, які сплачують податок на репатріацію нерезиденту), податкова декларація з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (тільки для ФГ- юридичних осіб, які мають відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація з плати за землю (тільки для ФГ- юридичних осіб, які мають відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація з рентної плати (додаток 5, спецводокористування – якщо є відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація платника єдиного податку (форма декларації обирається залежно від форми ФГ), податкова декларація про майновий стан і доходи з заповненим Додатком ЄСВ 1 (тільки для ФГ-ФОП, якщо є відповідний об'єкт

оподаткування), податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб (якщо є відповідний об'єкт оподаткування).

Спрощена СО, 3 група єдиного податку, податок – 3 % від доходу, платник ПДВ. Подається наступна звітність: податкова декларація з податку на прибуток підприємства (тільки для ФГ- юридичних осіб, які сплачують податок на репатріацію нерезиденту), податкова декларація з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (тільки для ФГ- юридичних осіб, які мають відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація з плати за землю (тільки для ФГ- юридичних осіб, які мають відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація з рентної плати (додаток 5, спецводокористування – якщо є відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація з податку на додану вартість, податкова декларація платника єдиного податку (форма декларації обирається залежно від форми ФГ), податкова декларація про майновий стан і доходи з заповненим Додатком ЄСВ 1 (тільки для ФГ-ФОП, якщо є відповідний об'єкт оподаткування), податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб (якщо є відповідний об'єкт оподаткування).

Спрощена СО, 2 група єдиного податку, фіксована ставка доходу 20 % мінімальної зарплати, неплатник ПДВ, виключно ФГ-ФОП. Подається наступна звітність: податкова декларація про майновий стан і доходи з заповненим Додатком ЄСВ 1 (якщо є відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація з рентної плати (додаток 5, спецводокористування – якщо є відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація платника єдиного податку, податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб (якщо є відповідний об'єкт оподаткування).

Загальна СО, платник податку на прибуток (юридичні особи) або ПДФО (ФГ-ФОП). Подається наступна звітність: податкова декларація з податку на прибуток підприємства (тільки для ФГ- юридичних осіб), податкова декларація з податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки (тільки для ФГ- юридичних осіб, які мають відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація з плати за землю (тільки для ФГ – юридичних осіб), податкова декларація з рентної плати (додаток 5, спецводокористування – якщо є відповідний об'єкт оподаткування), податкова декларація з податку на додану вартість, податкова декларація про майновий стан і доходи (тільки для ФГ-ФОП), податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків – фізичних осіб (якщо є відповідний об'єкт оподаткування).

Фермерські господарства (як юрособи, так і ФОП) можуть бути платниками деяких інших податків, наприклад, акцизного податку, транспортного податку, екологічного податку тощо у випадку наявності відповідного виду діяльності та об'єкта оподаткування.

При цьому слід зауважити, що господарства, які є платниками акцизного податку, переважно не можуть бути на спрощеній системі оподаткування. Пункт 291.5 Податкового Кодексу України встановлює відповідні обмеження та винятки щодо платників єдиного податку стосовно виду діяльності, яка є об'єктом оподаткування акцизним податком [4].

На період дії воєнного стану внесені певні зміни до сфери оподаткування України. Зокрема, відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15 березня 2022 року, передбачається можливість несплати єдиного податку для 1-ї та 2-ї групи, а також можливість сплати податку на 3-й групі за зменшеною ставкою 2 %. На період дії воєнного стану підприємства виступають як неплатники ПДВ та не мають обмежень щодо кількості найманих працівників [5].

Таким чином, важливим елементом регулярної звітності фермерського господарства є податкова звітність. Склад та особливості заповнення конкретних декларацій залежить від форми (юрособа чи ФОП) та від системи оподаткування (загальна чи спрощена 2, 3, 4 групи єдиного податку). На потребу подання декларацій за окремими податками впливає наявність на підприємстві відповідних об'єктів оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV : станом на 20 жовтн. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> (дата звернення: 07.05.2022).
2. Звітність фермерського господарства 2021. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/8393-zvntst-fermerskogo-gospodarstva-2020> (дата звернення: 08.05.2022).
3. Оподаткування фермерських господарств 2021 року: кому, за що та скільки сплачувати. URL: <https://thepage.ua/ua/agro/opodatkuvannya-fermerskih-gospodarstv-2021-komu-za-sho-i-skilki-platiti> (дата звернення: 08.05.2022).
4. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 30 квітня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 08.05.2022).
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-IX : станом на 17 березня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 09.05.2022).

Буряк А. П., здобувачка вищої освіти гр. ОА-191
Науковий керівник - **Акименко О. Ю.**, д.е.н., доцент
Національний університет «Чернігівська політехніка»

ВОЄННИЙ СТАН: ДІЇ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СФЕРІ ОПОДАТКУВАННЯ

Рушійною силою розвитку ринкової економіки є малий бізнес, якому притаманні найхарактерніші риси ринкових відносин. При цьому малий бізнес є джерелом надходжень до державного бюджету, які різко скоротилися з початком воєнних дій. Наразі в Україні має місце глибока економічна криза, викликана війною. Дефіцит державного бюджету свідчить про недостатність надходжень [1]. На це, в тому числі, вплинуло різке підвищення кількості підприємств, які зупинили свою діяльність.

Суб'єкти малого бізнесу наразі потребують активної підтримки з боку держави. Унаслідок початку воєнних дій на території України підприємці відчули брак коштів на виплату заробітної плати, закупівлю обладнання та матеріалів, до того ж відбулось різке скорочення обсягів реалізованих товарів та наданих послуг. Світовим банком спрогнозовано, що рівень бідності в Україні може сягнути 70%, що свідчить про різке погіршення рівня життя населення і відповідно призведе до спаду рівня розвитку підприємництва [6]. Таким чином наразі головним завданням держави в сфері економіки є підтримка малого бізнесу та забезпечення всіх відповідних умов для його функціонування.

Проблеми та перспективи розвитку малого бізнесу є актуальним питанням для будь-якої європейської країни, про що свідчить велика кількість наукових робіт як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Так дану тему вивчали А. Бабич, В. Зомбар, В. Корінев, В. Ляшенко, І. Падерін, Й. Шумпетер, Л. Співак та інші. Проте в умовах війни подібні питання слід розглядати окремо, оскільки в таких умовах держава значно послаблює свій тиск на суб'єктів господарювання.

Насамперед для покращення ситуації парламентом та урядом було запроваджено низку ініціатив, спрямованих на підтримку малого бізнесу в сучасних умовах. Як наслідок, майже вирівнялися показники відкриття нових суб'єктів малого бізнесу, а відсоток підприємств, що зупинили діяльність з початком війни, зменшився з 32% до 17% [3]. Але наразі доцільно детальніше розглянути деякі введені ініціативи для малого бізнесу у сфері оподаткування з метою уникнення непорозумінь між податковою та суб'єктами господарювання.

Найголовніше, що було введено, це звільнення від фінансової та адміністративної відповідальності за прострочення строків сплати податків та подання звітності. Після набуття чинності цього нововведення суб'єкти малого бізнесу масово почали консультиватися щодо можливості несплати податків. Насамперед фізичні особи-підприємці – платники єдиного податку першої та другої груп можуть не сплачувати єдиний податок [4]. При цьому